

Ecologische Quicksan
fietsverbinding
parallel aan de Morsweg
bij de kruising met de
Doctor Lelylaan
te Leiden

Eco-Niche

wrvanesch@eco-niche.nl
www.eco-niche.nl

november 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1: Aanleiding & toelichting	3
Opbouw quickscan	3
Leeswijzer	3
2: Project & planlocatie	4
Project: activiteiten en toekomst gebruik	4
Planlocatie en directe omgeving.....	4
3: Resultaat & toetsing.....	7
Inleiding & methode.....	7
Beschermd gebied	7
Ligging t.o.v. beschermd natuurgebied:.....	7
Planten.....	8
Vogels.....	8
Grondgebonden zoogdieren.....	10
Vleermuizen	10
Amfibieën	12
Reptielen	12
Ongewervelden	13
4: Vervolgstappen	14
Beschermd gebied	14
Soortspecifieke vervolgstappen	14
Overige soorten / Zorgplicht	14
Bronnen	17
Bijlage 1: Uitleg Wet natuurbescherming	18
Bijlage 2: Ligging planlocatie & natuurgebieden.....	20
Bijlage 3: gemelde kwetsbare en beschermde soorten (NDFF).....	22

Afbeelding voorzijde: watergang tussen de Morsweg en het spoor

1: Aanleiding & toelichting

Opbouw quickscan

In verband met de beoogde aanleg van een fietsverbinding parallel aan de Morsweg bij de kruising met de Doctor Lelylaan te Leiden, heeft Eco-Niche, in opdracht van de Anthea Group, een ecologische quickscan uitgevoerd. Daarvoor is:

- 1) Op de planlocatie en in literatuur onderzocht of en welke beschermde plant- en diersoorten (kunnen) voorkomen.
- 2) Onderzocht of de planlocatie deel uit maakt / of in de nabijheid ligt van beschermde natuurgebieden genaamd Natura 2000 (N-2000) en/of het Nationale Natuurnetwerk (NNN).

Het resultaat van bovengenoemd onderzoek wordt in voorliggend document getoetst aan de natuurwetgeving: de Wet Natuurbescherming (voor uitleg zie **bijlage 1**) en het beleid van het NNN. In deze toets zijn de volgende vragen doorlopen:

- Heeft het project één of meer negatieve effecten op punten 1 en/of 2?
- Zo ja, conflicteren deze mogelijke effecten met de natuurwetgeving?
- Zo ja, zijn deze effecten eenvoudig te voorkomen (met welke maatregelen)?

Soms zijn eenvoudige maatregelen voldoende. Deze zullen dan worden opgenomen in voorliggend rapport (**hoofdstuk 4**). Te nemen maatregelen kunnen echter ook complexer van aard zijn. In dat geval is soms een vervolgonderzoek nodig en/of dient ontheffing te worden aangevraagd. Ook hierover geeft voorliggend rapport uitsluitsel (**hoofdstuk 5**).

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft kort het project en de planlocatie. Zo wordt een beeld verkregen van de situatie en de ontwikkelingen. Hoofdstuk 3 behandelt de resultaten van het literatuur- en veldonderzoek en gaat in op: eventuele effecten op beschermde natuurgebieden, het NNN, de aanwezigheid van en de te verwachten beschermde soorten, de functie van de planlocatie voor deze soorten en de te verwachten effecten van het project op de soorten. Hoofdstuk 4 gaat in op de vervolgstappen die genomen dienen te worden om eventuele negatieve effecten te voorkomen. Hoofdstuk 5 volgt met de conclusie. In bijlage 1 is een korte toelichting op de wet opgenomen en in de overige bijlagen staan de projectspecifieke onderdelen, waaronder kaartmateriaal.

2: Project & planlocatie

Project: activiteiten en toekomst gebruik

Op de planlocatie wordt een fietsverbinding gerealiseerd. Een overzicht van de bestaande situatie staat in **bijlage 2**. Het fietspad gaat via een helling parallel aan het spoor over de Doctor Lelylaan heen. Het fietspad wordt dan wel in de berm tussen de watergang en de Morsweg aangelegd, dan wel via een vlonder over de watergang. In de zone langs de Doctor Lelylaan wordt rekening gehouden met een eventueel benodigde uitbreiding van de weg ten behoeve van de fietsverbinding. Dit is het zuidelijke gebied dat in **bijlage 2** met een witte stippellijn omkaderd is. Het ontwerp en de inrichting van de fietsverbinding zijn momenteel nog niet bekend. In deze ecologische quickscan gaan we daarom uit van een worst case-scenario: namelijk dat de planlocatie kaal wordt opgeleverd; de bestrating wordt verwijderd, de watergang wordt gedempt en de begroeiing wordt gerooid.

De fietsverbinding is indirect gelieerd aan het nabijgelegen Werninkterrein, dat tot woonwijk wordt herontwikkeld (Eco-Niche, 2021). De fietsverbinding draagt bij aan de ontsluiting van de nieuwe woonwijk.

Het toekomstig gebruik is niet vergelijkbaar met het huidige gebruik, aangezien de bestemming van de planlocatie wijzigt van groen naar fietspad.

Planlocatie en directe omgeving

De planlocatie ligt parallel aan de Morsweg ter hoogte van de kruising met de Doctor Lelylaan te Leiden, heeft een omvang van ca. 8000 m² en is voor ca. 95 % onverhard. Voor de begrenzing, zie **bijlage 2**.

De planlocatie bestaat uit twee stroken openbaar groen; een groenstrook langs het spoor en een speeltuintje.

De groenstrook langs het spoor bestaat uit het talud van het spoor, een watergang en de berm langs de watergang.

Het talud langs het spoor is dicht begroeid met bomen, struiken en ruigtekruiden. De watergang is ca. acht meter breed (**foto voorzijde rapport**). De watervegetatie is beperkt, maar aan één zijde is een zeer smalle helofytenvegetatie aanwezig en tijdens het locatiebezoek had de watergang een kroosdek. De weliswaar beschoeide oevers zijn uitklimbaar voor kleine dieren vanwege overhangende vegetatie. De watergang eindigt in een ondergedoken duiker. De berm is dicht begroeid met bomen, struiken, kruiden en grassen. Op de bodem en rond enkele bomen groeit klimop, maar dit vormt geen dichte begroeiing. In een boom is een (oud) nest aangetroffen (**foto b**). De bomen hebben geen holtes of scheuren.

Het speeltuintje bestaat uit speeltoestellen, een grasveld, hondenuitlaatveldje, voetpad, geluidscherm en perken. Het geluidscherm langs de Doctor Lelylaan bestaat uit twee tegen elkaar gekantelde golfplaten rond een rij knotwilgen. Over het golfplaat groeit klimop. Tussen de gekantelde golfplaten is een driehoekige ruimte, die toegankelijk is via kapotte delen in het golfplaat (**foto d, e**). In een van de knotwilgen is op 1,5 meter een boomholte aanwezig, maar hier zijn geen sporen of nestmateriaal aangetroffen. In het speeltuintje staan twee forse kastanjes, maar zonder nesten, scheuren of holtes. De perken hebben een vegetatie van kniehoge cultivars.

De planlocatie ligt tussen de Oude Rijn en het spoor en grenst aan een provinciale weg (Doctor Lelylaan) met een brug over de Oude Rijn. De planlocatie ligt in de bebouwde kom ten zuidwesten van het centrum van Leiden. De omgeving bestaat uit een woonwijk en

een bedrijventerrein. De rijenwoningen hebben pannendaken en mansardedaken. Op het bedrijventerrein staan voornamelijk bedrijfsruimtes en loodsen met platte daken met een bitumineuze dakbedekking. De woningen hebben geen open stootvoegen of ventilatieopeningen en ook de bedrijfsruimtes en loodsen hebben geen of nauwelijks kieren of openingen. Buiten de beschreven groenstrook langs het spoor en de achtertuinen van de woningen is er in de directe omgeving weinig groen aanwezig. De Oude Rijn heeft verticale beschoeide oevers en een beperkte watervegetatie. In de hoek bij de brug over de Doctor Lelylaan groeit gele plomp (**foto f**). Langs de oevers liggen woonboten.

Voor een foto-impressie:

a) Groenstrook parallel aan Morsweg.

b) Boom met (oud) nest.

c) Speeltuintje.

d) Geluidscherm.

e) Binnenin geluidsscherm.

f) Oude Rijn vanaf de brug.

3: Resultaat & toetsing

Inleiding & methode

In dit hoofdstuk is per soortgroep toegelicht of op de planlocatie beschermde soorten zijn aangetroffen, worden verwacht of zijn uit te sluiten. Hiertoe is een veldbezoek uitgevoerd (zie tabel) en een literatuuronderzoek uitgevoerd. Wij baseren onze verwachting op de aangetroffen soorten en biotopen en houden altijd rekening met andere seizoensinvloeden en weersomstandigheden dan die tijdens het veldbezoek.

Tabel: Datum en weersomstandigheden veldbezoek

<i>Datum</i>	<i>Neerslag</i>	<i>Temperatuur</i>	<i>Windkracht</i>
19 augustus 2021	100% bewolkt	18°C	2 Bft

Een belangrijke bron die we gebruiken is de Nederlandse Database Flora- en fauna (NDFF). Deze wordt tijdens het schrijven van deze rapportage voor elke soortgroep geraadpleegd met de query beschermde soorten in de laatste 5 jaar op ca. 1,5 km rond de planlocatie.

Vervolgens wordt getoetst of de activiteiten en het toekomstig gebruik, zoals beschreven in hoofdstuk 2, een negatief effect hebben op de aangetroffen en verwachte beschermde soorten. Van de wetsartikelen, zoals genoemd in bijlage 1, is het behouden van voortplantingsplaatsen en vaste verblijfplaatsen het meest relevant. Voor het functioneren van deze plaatsen zijn soms ook nabijgelegen migratieroutes of foerageergebieden van essentieel belang.

Er wordt gestart met de toetsing aan de beschermde natuurgebieden in de omgeving van de planlocatie. De belangrijkste factor hierbij is de afstand van de planlocatie tot de dichtstbijzijnde natuurgebieden. Indien negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, wordt door ons een *voortoets* geadviseerd om deze effecten te toetsen aan de doelstellingen van de beschermde natuurgebieden.

Beschermde gebieden

Ligging t.o.v. beschermd natuurgebied:

De planlocatie ligt binnen de bebouwde kern van Leiden, op ca. 1,5 km van het buitengebied. De planlocatie maakt geen onderdeel uit van en grenst niet aan een beschermd natuurgebied. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied is landgoed Ter Wadding; een onderdeel van het NNN, ca. 800 meter ten zuidwesten van de planlocatie, zie **bijlage 2**. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn:

- Habitatrichtlijngebied Meijendel en Berkheide ca. 5 km ten westen van de planlocatie
- Vogelrichtlijngebied De Wilck, ca. 6.5 km ten noordoosten van de planlocatie.

Toets:

Nadere toetsing aan de doelstellingen van Natuurbeschermingswet (Natura-2000) is niet nodig en een nadere toetsing aan de doelstellingen van het NNN is niet aan de orde.

Op voorhand kan het effect van stikstofdepositie op het Habitatrichtlijngebied Meijendel en Berkheide van de fietsverbinding worden uitgesloten. Het Habitatrichtlijngebied Meijendel en Berkheide is een stikstofgevoelig gebied voor de volgende Habitatrichtlijngebieden:

- Witte duinen (H2120)
- Grijze duinen (H2130)
- Duindoornstruwelen (H2160)
- Duinbossen (H2180)
- Vochtige duinvalleien (H2190)

Een eventuele gegenereerde stikstofuitstoot van de fietsverbinding is beperkt en valt weg tegen de achtergronduitstoot van het verkeer en de bouwactiviteiten die in een stad als Leiden dagelijks plaatsvinden. Sinds een wetwijziging van juli 2021 hoeft de aanlegfase overigens ook niet meer meegenomen te worden in stikstofberekeningen. Een fietsverbinding kan in de gebruiksfase juist een positief effect op het voorkomen van stikstofuitstoot hebben, omdat het stikstofarme vervoersbewegingen stimuleert.

Dit project is indirect gelieerd aan de ontwikkeling van het Werninkterrein (Eco-Niche 2020 en 2021). Ook cumulatief zal het project een verwaarloosbare of zelfs licht positieve bijdrage leveren aan de stikstofuitstoot. Vervolgstappen zijn niet nodig, maar in hoofdstuk 4 is desondanks een advies opgenomen in het kader van de ontwikkeling van het Werninkterrein.

Het project heeft geen negatief effect op het Vogerichtlijngedebied De Wilck. Dit is geen stikstofgevoelig gebied en van verstoring is geen sprake vanwege de afstand en de tussenliggende stedelijke bebouwing. De NNN kent geen externe werking.

Planten

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn vijf beschermde planten gemeld, zie **bijlage 3** (NDFF). Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen en deze kunnen op de planlocatie worden uitgesloten.

De gemelde en andere beschermde soorten, zoals glad biggenkruid, Kartouizer anjer, kluwenklokje, muurbloem en wolfskers, worden uitgesloten, omdat deze niet zijn waargenomen, de vereiste habitatkenmerken ontbreken en/of de planlocatie buiten het natuurlijk verspreidingsgebied ligt.

Kartouizer anjer wordt gemeld ten oosten van de Oude Rijn langs het spoor, glad biggenkruid nabij het Valkenburgse meer en kluwenklokje wordt op een begraafplaats gemeld (NDFF). De overige soorten worden in het centrum gemeld: wolfskers in een kerktuin en muurbloem op een kade (NDFF). De planlocatie heeft een dichte, ruige begroeiing wat duidt op voedselrijke omstandigheden en wat ook is af te leiden uit de waargenomen soorten. Tijdens het locatiebezoek zijn onder andere de volgende soorten waargenomen: zwarte els, kornoelje, Spaanse aak, meidoorn, vlier, liguster, braam, klimop, zevenblad, harig wilgenroosje, bosandoorn, geel nagelkruid, groot hoefblad, heermoes, cultivars en overige algemeen voorkomende kruiden van voedselrijke bodem.

Toets:

Op de planlocatie worden beschermde plantensoorten uitgesloten. De geplande werkzaamheden en de beoogde inrichting hebben daarom geen negatief effect op beschermde planten, maar de zorgplicht (art 1.11) is wel van toepassing.

Vogels

Toelichting:

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. Ze mogen niet worden gedood of verwond, nest(plaats)en zijn beschermd en ze mogen niet zodanig worden verstoord dat het ten koste gaat van de gunstige staat van instandhouding (zie **bijlage 1**). Om hieraan te toetsen worden de vogels ruwweg in drie groepen onderverdeeld. We onderscheiden:

Groep 1: Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen:

Deze vogels staan als 'categorie 1 t/m 4' vermeld op een lijst van de Rijksoverheid (Dienst Regelingen, 2009) en betreffen vogels die jaarrond van

hun nest gebruikmaken, zelf geen nest kunnen bouwen, zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing.

Groep 2: Kwetsbare vogelsoorten waarbij de gunstige staat van instandhouding wankelt: Dit zijn zeldzame en kwetsbare broedvogelsoorten van de Rode Lijst (Staatscourant, nov 2017), vogels van Provinciale verordeningen (Provincie-specifiek) of storingsgevoelige vogels waarvan wij, als ecologisch deskundigen, bepalen dat lokale zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden een jaarrond bescherming rechtvaardigen.

Groep 3: Algemene broedvogelsoorten: alle overige inheemse broedvogels.

Vogelsoorten vermeld onder 'categorie 5' op de lijst van de Rijksoverheid (Dienst Regelingen, 2009) verwijzen wij naar groep 2 op wanneer deze ook daadwerkelijk 'kwetsbaar' zijn en anders naar groep 3. De lijst van vogels onder categorie 5 is overigens niet uitputtend (Dienst Regelingen, 2009). Dat wil zeggen dat er meer soorten onder vallen dan daadwerkelijk op de lijst staan.

Aangetroffen & verwacht:

1) Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn 13 vogelsoorten gemeld waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, zie **bijlage 3** (NDFF). Dit zijn zeven soorten die in bebouwing nestelen en zes soorten die in bomen nestelen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde soorten aangetroffen en deze kunnen op de planlocatie worden uitgesloten, met uitzondering van ransuil.

Voor ransuil vormt de dichte begroeiing van het talud langs het spoor voldoende beschutting, waardoor een nestlocatie hier niet kan worden uitgesloten. Op de rest van de planlocatie kan een nest van ransuil wel worden uitgesloten. De begroeiing van de berm langs het water is niet dicht genoeg en de geluidswal bij het speeltuintje wordt te intensief gebruikt, gezien de sporen van speelactiviteiten van kinderen (hutten, gaten en paadjes). Tijdens het locatiebezoek is één (oud) klein nest in een Spaanse aak in de berm langs de Morsweg aangetroffen (**foto b**). Dit nest ligt niet beschermd genoeg om een nestlocatie voor een ransuil, boomvalk, buizerd en/of sperwer te vormen. Voor een havik is de omvang van het nest te klein.

De planlocatie ligt buiten het natuurlijk voortplantingsgebied van de grote gele kwikstaart en deze soort heeft een voorkeur voor nestlocaties langs stromend water. Meldingen betreffen hoofdzakelijk wintergasten en trekvogels (vogelbescherming.nl).

Soorten die in bebouwing broeden worden uitgesloten, aangezien bebouwing ontbreekt op de planlocatie. Tijdens het locatiebezoek zijn nergens huismussen waargenomen. Daarom wordt ook essentieel leefgebied voor huismussen op de planlocatie uitgesloten.

2) Kwetsbare vogelsoorten

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn drie kwetsbare vogelsoorten gemeld, namelijk koekoek, nachtegaal en wintertaling (NDFF). Deze kwetsbare soorten stellen hoge eisen aan hun broedlocatie. Een specifieke biotoop, voldoende ruimte, beschutting en voldoende voedselaanbod in de nabije omgeving voor de kuikens zijn een vereiste. Op de planlocatie zijn geen van deze vereisten aanwezig en daarom kunnen de gemelde en ook andere kwetsbare soorten als broedvogel worden uitgesloten.

3) Algemene broedvogelsoorten

In de omgeving van de planlocatie zijn diverse algemene broedvogels gemeld (NDFF) en tijdens het veldbezoek zijn o.a. ekster, halsbandparkiet, houtduif, kauw koolmees, staartmees en zilvermeeuw waargenomen. Op de planlocatie kan een nest van een algemene broedvogel niet worden uitgesloten. Algemene broedvogels kunnen in de bomen en struiken en op de oevers nestelen.

Toets:

Op de planlocatie kan één vogel met jaarrond beschermde nest (ransuil) en kunnen algemene broedvogelsoorten niet worden uitgesloten, maar kwetsbare vogels wel. Met het kappen van de begroeiing op het talud van het spoor kan potentieel een jaarrond beschermd nest van ransuil verloren gaan. Daarnaast kunnen nesten van algemene broedvogelsoorten verloren gaan tijdens rooiwerkzaamheden en kunnen soorten met jaarrond beschermde nesten verstoord worden. Het is verboden om nesten te beschadigen of weg te nemen en vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten te verstoren (Art 3.1 lid 2). Hiervoor zijn vervolgstappen nodig (**Hoofdstuk 4**).

Grondgebonden zoogdieren

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn negen beschermde grondgebonden zoogdiersoorten gemeld, zie **bijlage 3** (NDFF). Naast de gemelde soorten kunnen in deze omgeving op basis van de biotoopkenmerken overige algemene muizensoorten (zoals woelrat) niet worden uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen, maar egel, muizen, kleine marterachtigen en vos kunnen op de planlocatie niet worden uitgesloten. De dicht begroeide groenstroken zijn geschikt als foerageergebied en als schuil- of verblijfplaats. Andere beschermde soorten, zoals eekhoorn en konijn, worden uitgesloten, omdat de vereiste habitatkenmerken ontbreken en/of de planlocatie buiten het natuurlijk verspreidingsgebied ligt. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen eekhoornnesten, konijnenholen of konijnenkeutels aangetroffen.

Toets:

Enkele kleine, algemene, maar beschermde zoogdiersoorten kunnen op de planlocatie niet worden uitgesloten. De beschermde soorten die op de planlocatie kunnen worden aangetroffen, vallen onder de vrijstelling volgens de verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2016). Wat betreft deze soortgroep is er geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Nader onderzoek voor beschermde soorten uit deze groep is niet nodig, maar de zorgplicht is wel van toepassing (artikel 1.11).

Vleermuizen

Toelichting:

Een gebied kan verschillende functies vervullen voor vleermuizen. Op al deze functies is gelet. Zo kan het:

- 1) Dienen als vaste verblijfplaats:
een gebouw of boom kan dienen als verblijf voor kraamkolonies, paargroepen, solitaire dieren of overwintelaars. In dat geval dienen er kieren en holle ruimtes aanwezig te zijn.
- 2) Deel uitmaken van een essentiële vliegroute:
vliegroutes zijn lijnvormige elementen in het landschap, meestal bomen en watergangen, die vleermuizen volgen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied. Een essentiële vliegroute is een route die onmisbaar is voor het in standhouden van een populatie/kolonie vleermuizen, bijvoorbeeld omdat er geen alternatieve route aanwezig is.

- 3) Deel uitmaken van een essentiële foerageergebied:
foerageergebieden zijn locaties waar vleermuizen hun voedsel vinden en langere tijd verblijven. Vegetatierijke locaties als bossen, clusters van tuinen of schaars verlichte oevers dienen vaak als foerageergebied. Een essentieel foerageergebied is een foerageergebied dat onmisbaar is voor het in standhouden van een populatie/kolonie vleermuizen.

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn vijf vleermuissoorten gemeld, zie **bijlage 3** (NDFF). Andere soorten zouden gezien het natuurlijk verspreidingsareaal en biotoopkenmerken in de omgeving voor kunnen komen, namelijk meervleermuis en tweekleurige vleermuis.

1) Planlocatie als verblijfplaats

Vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen worden uitgesloten, aangezien bebouwing ontbreekt. Vaste verblijfplaatsen van boombewonende soorten kunnen ook worden uitgesloten, aangezien de holte in de wilg ongeschikt is en overige holtes en kieren in de bomen ontbreken. De opening in de knotwilg is te laag (1,5 meter) en te groot (ca. 4 cm) en tijdens het locatiebezoek zijn hier geen sporen in aangetroffen.

2) Planlocatie als essentiële vliegroute

De planlocatie is geschikt als vliegroute, maar een essentiële vliegroute kan worden uitgesloten. De groenstrook tussen het spoor en de Morsweg vormt een doorgaand lijnvormige element en wordt niet rechtstreeks door lantaarnpalen verlicht, maar dat geldt tevens voor de volgende buiten de planlocatie gelegen mogelijke alternatieve lijnvormige elementen. Alternatieve lijnvormige elementen zijn de groenstrook aan de westzijde van het spoor en de Oude Rijn. Deze lijnvormige elementen kunnen onder andere het centrum, Ter Wadding, de Vlietlanden, het Valkenburgse meer en de kust verbinden. Tijdens het vleermuisonderzoek voor het Werninkterrein zijn, zowel boven de Oude Rijn als langs het spoor geen vliegroutes vastgesteld (Eco-Niche, 2021).

3) Planlocatie als essentieel foerageergebied

De planlocatie is geschikt als foerageergebied, maar een essentieel foerageergebied kan worden uitgesloten. Individuen van de gemelde vleermuissoorten kunnen er foerageren, maar in de directe omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig, zoals groenstroken aan de andere zijde en verderop langs het spoor, nabijgelegen parken als Ter Wadding en de Oude Rijn.

Toets:

Op de planlocatie kunnen vaste verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes worden uitgesloten. Het rooien van de begroeiing tussen het spoor en de Morsweg, het dempen van de watergang en het aanbrengen van verlichting heeft geen effect op essentiële onderdelen van het potentieel aanwezige leefgebied van vleermuizen (Art 3.5 lid 4). Voor deze soortgroep is geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Vervolgstappen zijn nodig niet nodig, maar de zorgplicht blijft wel altijd van toepassing, zie **hoofdstuk 4**.

Vissen

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie zijn geen beschermde vissoorten gemeld (NDFF). Beschermde vissoorten worden uitgesloten, omdat de vereiste habitatkenmerken ontbreken en/of de planlocatie buiten het natuurlijk verspreidingsgebied ligt. De watergang vormt geen geschikt habitat voor beschermde vissoorten (als grote modderkruiper) vanwege het ontbreken van een gevarieerde onderwatervegetatie. De begroeiing bestaat

uit een zeer beperkte helofytenvegetatie (riet, rietgras) en kroos. De watergang is donker en voedselrijk vanwege schaduw en bladval van de bomen.

Toets:

Op de planlocatie zijn beschermde soorten uitgesloten. Voor deze soortgroep is geen sprake van mogelijke overtreding van de Wet natuurbescherming. Vervolmaatregelen voor beschermde soorten uit deze groep is niet nodig, maar de zorgplicht is wel van toepassing indien er sprake is van werkzaamheden aan het water, de kades of oevers.

Amfibieën

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn zes beschermde amfibieënsoorten gemeld, zie **bijlage 3** (NDFF). De watergang, oevers en groenstroken zijn geschikt voor algemeen voorkomende amfibieënsoorten, zoals bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, bastaard- en meerkikker. De oevers van de watergang zijn beklimbaar vanwege de overhangende vegetatie. Andere beschermde soorten, zoals vroedmeesterpad, Alpenwatersalamander en rugstreeppad, worden uitgesloten, omdat de vereiste habitatkenmerken ontbreken en/of de planlocatie buiten het natuurlijk verspreidingsgebied ligt. De meldingen van vroedmeesterpad en Alpenwatersalamander betreffen hoogstwaarschijnlijk uitgezette of ontsnapte individuen, aangezien de planlocatie buiten het natuurlijk verspreidingsgebied ligt. Daarbij ontbreekt geschikt habitat voor deze soorten, waaronder voortplantingswater in poeltjes.

De dichtstbijzijnde populatie rugstreeppadden is gemeld op meer dan 3 km afstand, namelijk in het open gebied oostelijk van de duinen (NDFF). Op de planlocatie ontbreekt het biotoop voor deze pioniersoort. Vanwege de barrièrewerking door ongeschikt tussenliggend biotoop, brede watergangen (Oude Rijn) en het spoor, wordt niet verwacht dat rugstreeppadden uit het buitengebied tot de planlocatie worden aangetrokken, indien als gevolg van werkzaamheden de planlocatie verandert in een pionierbiotoop.

Toets:

Op de planlocatie te verwachten beschermde amfibieën vallen onder de vrijstelling volgens de verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2016). Met het rooien van de begroeiing gaat potentieel overwinteringsgebied verloren en werkzaamheden aan de oevers kunnen verstorend zijn tijdens het voortplantingsseizoen. Nader onderzoek voor beschermde soorten uit deze groep is niet nodig, maar de zorgplicht is wel van toepassing (artikel 1.11).

Reptielen

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie zijn geen beschermde reptielen gemeld (NDFF). Reptielen worden uitgesloten, omdat de vereiste habitatkenmerken ontbreken en/of de planlocatie buiten het natuurlijk verspreidingsgebied ligt. Zo zijn tijdens het locatiebezoek geen broedhopen van ringslangen waargenomen.

Toets:

Op de planlocatie zijn beschermde reptielen uitgesloten. Voor deze soortgroep is geen sprake van mogelijke overtreding van de Wet natuurbescherming. Vervolgstappen voor beschermde soorten uit deze groep zijn niet nodig.

Ongewervelden

Toelichting:

Onder ongewervelden vallen insecten (vlinders, libellen, kevers) maar ook wormen, kreeftachtigen en schelpdieren. De beschermde soorten in deze groepen stellen doorgaans hoge eisen aan hun biotoop/habitat, zoals een uitstekende waterkwaliteit en specifieke waardplanten. Op al deze factoren is gelet.

Aangetroffen & verwacht:

In de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf, zijn twee beschermde ongewervelden gemeld, namelijk platte schijfhoren en grote vos (NDFF). Op de planlocatie zijn beschermde ongewervelden uit deze groepen uitgesloten. Platte schijfhoren is een soort van het veenweidegebied en op de planlocatie ontbreekt geschikt biotoop. De laatste twee jaar worden er meer meldingen van grote vos gedaan (vlinderstichting.nl) en op de planlocatie zijn weliswaar waardbomen (wilg) aanwezig, maar een biotoop van open bos en oude boomgaarden ontbreekt. Verder ontbreken op de planlocatie soortspecifieke waardplanten en ander benodigd habitat voor andere beschermde soorten uit deze groep.

Toets:

Op de planlocatie zijn beschermde ongewervelden uitgesloten. Voor deze soortgroepen is geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Vervolgstappen zijn niet nodig, maar de zorgplicht (art 1.11) is wel van toepassing.

4: Vervolgstappen

In dit hoofdstuk wordt toegelicht welke vervolgstappen nodig zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming en/of het beleid van de NNN te voorkomen. De toetsing in hoofdstuk 3 heeft beoordeeld met welke beschermde gebieden en met welke beschermde soorten/groepen wél en met welke géén rekening gehouden dient te worden. Van de beschermde soorten waar wél rekening mee gehouden dient te worden, worden de vervolgstappen in de paragraaf 'soortspecifieke vervolgstappen' uitgewerkt. Vervolgstappen voor soorten die onder een vrijstellingsregeling vallen of waarvoor alleen de zorgplicht geldt worden in de paragraaf 'overige soorten en zorgplicht' vermeld.

Beschermde gebieden

Ondanks dat dit project indirect gelieerd is aan de ontwikkeling van het Werninkterrein, is het niet nodig om hiervoor een stikstofberekening (AERIUS) op te stellen. Ook cumulatief zal het project een verwaarloosbare of zelfs licht positieve bijdrage leveren aan de stikstofuitstoot. In dit opzicht kan het gunstig zijn om dit project (de fietsverbinding) te betrekken bij het opstellen van de benodigde AERIUS-berekening voor de ontwikkeling van het Werninkterrein. Hiervoor wordt verwezen naar de ecologische quickscan van het Werninkterrein en de ecologische quickscan voor de aanvulling van het Werninkterrein (Eco-Niche, 2020 en 2021).

Soortspecifieke vervolgstappen

Tabel: verwachte of niet uit te sluiten beschermde soort(groep)en en functies

<i>Soortgroep</i>	<i>Soort/categorie</i>	<i>Essentiële functie</i>
Vogels	Vogels met jaarrond beschermde nesten: ransuil	(mogelijk) nest in de begroeiing van het talud langs het spoor
	Algemene broedvogels	(mogelijke) nesten in de begroeiing

Voor de **Vogels** gelden volgende vervolgstappen, omdat vernietiging van een nest niet is toegestaan (art. 3.1):

- Vooraf aan het rooien van de in de groenstrook langs het spoor is onderzoek nodig naar jaarrond beschermde nesten van ransuil. Het onderzoek dient in de periode maart t/m juli te worden uitgevoerd. Indien een nest wordt aangetroffen, zijn vervolgstappen nodig om deze functie te beschermen.
- Voer de werkzaamheden buiten de broedperiode uit. De broedperiode is globaal van maart t/m juli, maar er dient rekening gehouden te worden met verschillen per vogelsoort en jaarlijkse/seizoensafhankelijke afwijkingen vanwege de weersomstandigheden. Overleg dit met een ecooloog. OF:
- Laat een ecooloog vooraf aan de werkzaamheden controleren op nesten. Indien aangetroffen: overleg vervolgstappen.

Overige soorten / Zorgplicht

Voor **alle soortgroepen** geldt altijd de zorgplicht (zie **bijlage 1**). Dus ook als ze niet beschermd zijn. Concreet:

- Dood en beschadig/verwond geen dieren. Bij het aantreffen van gewervelde dieren: overleg met een ecologisch deskundige hoe deze op een veilige afstand van de werkzaamheden te verplaatsen, of werk er, indien mogelijk, omheen.

- Voer werkzaamheden aan watergangen en oevers uit buiten de kwetsbare periode van vissen, amfibieën en ongewervelden. De kwetsbare periode is het voortplantingsseizoen (april t/m juli) als er eieren en jong broed in de oeverzone aanwezig kunnen zijn.
- Indien de watergang gedempt wordt, dienen de aanwezige vissen vooraf door of onder begeleiding van een ecoloog (deskundige op gebied van vissen) te worden afgevangen en overgezet, buiten de kwetsbare periode voor vissen. De kwetsbare periode is het voortplantingsseizoen (april t/m juli) en tijdens periodes met vorst.
- Behoud bij voorkeur een groenstrook langs het spoor. Groenstroken langs het spoor vormen lijnvormige elementen, die verspreidingsroutes voor onder andere planten (zaden), vlinders, overige insecten en grondgebonden zoogdieren kunnen vormen. Een (zand)talud heeft van hoog naar laag een gradiënt van droog naar vochtig en van minder naar meer voedselrijk. Hierdoor kan er een variatie in begroeiing ontstaan, die weer diverse vlindersoorten, overige insecten en grondgebonden zoogdieren kan aantrekken.

5: Conclusie

In verband met de beoogde aanleg van een fietsverbinding parallel aan de Morsweg bij de kruising met de Doctor Lelylaan te Leiden, heeft Eco-Niche, in opdracht van de Anthea Group, een ecologische quickscan uitgevoerd. Aan de hand van een veldbezoek op 19 augustus 2021 en een literatuurstudie is er onderzocht of er beschermde soorten, natuurgebieden en gebieden met speciale doelstellingen op of rond deze planlocatie voorkomen. Vervolgens zijn de resultaten getoetst aan de natuurwetgeving met als conclusie:

- De planlocatie ligt nabij een beschermd **Natura 2000-gebied**, namelijk **het Habitatrictlijng gebied Meijendel en Berkheide**. Het project heeft echter geen negatieve effecten op de doelstellingen van dit natuurgebied. Voor het project zijn geen vervolgstappen nodig om overtreding van het beleid van de Wet natuurbescherming te voorkomen, maar in het kader van de ontwikkeling van het Werninkterrein is desalniettemin in hoofdstuk 4 een advies opgenomen. Het project van de fietsverbinding is namelijk indirect gelieerd aan de ontwikkeling van het Werninkterrein.
- De planlocatie ligt nabij een **NNN-gebied**, namelijk **landgoed Ter Wadding**. Het project heeft echter geen negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het natuurgebied. Voor het project zijn geen vervolgstappen nodig om overtreding van het beleid van provincie Zuid-Holland te voorkomen.
- Van de volgende te verwachten of niet uit te sluiten beschermde soorten dienen de vervolgstappen van hoofdstuk 4 te worden opgevolgd om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen: **vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten** (ransuil), **algemene broedvogelsoorten**.
- Voor de **overige** te verwachten of niet uit te sluiten soorten zijn alleen de vervolgstappen in het kader van de zorgplicht uit hoofdstuk 4 nodig: **algemene broedvogelsoorten, soorten die onder een vrijstellingsregeling vallen en alle niet beschermde soort(groep)en**.

Rapportage: Carolien van der Graaf (MSc.), adviseur

Borging: Kristel Brennand (MSc.), adviseur

Eco-Niche heeft het onderzoek zo secuur en compleet als mogelijk uitgevoerd. Echter natuur is dynamisch en daarmee niet altijd even voorspelbaar. We adviseren dan ook om indien er tijdens de werkzaamheden – ondanks alles – toch nog een beschermde soort op de planlocatie wordt aangetroffen, hiervoor contact met ons op te nemen om adequate maatregelen te treffen.

Eco-Niche is lid van het Netwerk Groene Bureaus

Bronnen

Algemeen

1. Wet natuurbescherming: www.rijksoverheid.nl
2. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming), Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 2016, nr34.
3. Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 16 oktober 2016, nr. WJZ / 16153443, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming (Regeling natuurbescherming), Staatscourant nr 55791, 28 oktober 2016.
4. www.vogelbescherming.nl
5. www.sovon.nl
6. www.ravon.nl
7. www.vleermuis.net
8. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep, Dienst Regelingen (2009).
9. Aangepaste boordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, Dienst Regelingen (2009).
10. *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 18 november 2017, nr. 17174206, houdende vaststelling van een geactualiseerde Rode Lijst Vogels* (30 november 2017). Ministerie van LNV, Staatscourant 2017 nr. 68427.
11. Ministerie van Economische Zaken (december 2016). Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, versie 1.3.
12. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.

Lokaal

13. <https://pzh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer>: kaart provinciaal beschermde natuurgebieden.
14. <http://www.synbiosys.alterra.nl/>: kaart beschermde natuurgebieden.
15. www.ndff.nl: 1,5 km rond planlocatie, beschermde soorten, afgelopen 5 jaar.
16. Provincie Zuid-Holland (9 november 2016), Besluit Verordening uitvoering Wet Natuurbescherming.
17. PAS Gebiedsanalyse Meijendel & Berkheide, PAS periode 2015-2021. https://www.natura2000.nl/sites/default/files/PAS/Gebiedsanalyses_vigerend/097_Meijendel-en-Berkheide_gebiedsanalyse_15-12-2017_ZH_def.pdf
18. <https://www.vlinderstichting.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/al-veel-grote-vossen-dit-voorjaar>
19. <https://www.dichtbij.nl/3675733/slangen-gespot-leiden-de-opmars-van-de-ringslang>.
20. <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelqids/vogel/grote-gele-kwikstaart>.
21. Graaf, C., van der (oktober 2020). Ecologische quickscan Werninkterrein Amphoraweg 20 te Leiden, Eco-Niche, Leiden.
22. Graaf, C., van der (oktober 2021). Ecologische quickscan aanvulling Werninkterrein Amphoraweg 20 te Leiden, Eco-Niche, Leiden.
23. Graaf, C., van der (oktober 2021). Nader onderzoek Werninkterrein Amphoraweg 20 te Leiden, Eco-Niche, Leiden.

Bijlage 1: Uitleg Wet natuurbescherming

Uitleg: toetsing in de ecologische quickscan

In voorliggende Ecologische quickscan is getoetst aan de natuurwetgeving en daarmee aan hoofdstuk 2 en 3 uit de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de Wet natuurbescherming uitgelegd. De uitleg is gebaseerd op de brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie Economische Zaken.

Doel van de wet

De Wet natuurbescherming is gericht op het beschermen, ontwikkelen en gebruiken van de natuur en waardevolle landschappen vanwege de intrinsieke waarde, de biologische diversiteit en de cultuurhistorische en maatschappelijke functies. De wet regelt in hoofdstuk 2 en 3 de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van natuurgebieden en de in het wild levende planten- en diersoorten.

Verboden

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verbodsbepalingen om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten en natuurgebieden zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten en gebieden in principe verboden zijn:

Verbodsbepalingen binnen de gebiedsbescherming:

Het is verboden een plan / project te realiseren of andere handelingen te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van het natuurlijk habitat of het habitat van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

Verbodsbepalingen binnen de soortenbescherming per beschermingsregime:

De wet kent voor beschermde soorten drie verschillende beschermingsregimes: paragraaf 3.1 voor soorten uit de Vogelrichtlijn, paragraaf 3.2 voor soorten uit de Habitatrichtlijn en paragraaf 3.3 voor de overige nationaal beschermde soorten. Daarnaast geldt voor alle inheemse planten en dieren een zorgplicht.

Vogelrichtlijn §3.1	Habitatrichtlijn §3.2	Nationaal beschermd §3.3
<i>Art 3.1 lid 1</i> Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	<i>Art 3.5 lid 1</i> Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	<i>Art 3.10 lid 1a</i> Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
<i>Art 3.1 lid 2</i> Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	<i>Art 3.5 lid 4</i> Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	<i>Art 3.10 lid 1b</i> Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
<i>Art 3.1 lid 3</i> Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	<i>Art 3.5 lid 3</i> Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing

Vogelrichtlijn §3.1	Habitatrichtlijn §3.2	Nationaal beschermd §3.3
<i>Art 3.1 lid 4 en lid 5</i> Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	<i>Art 3.5 lid 2</i> Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	<i>Art 3.5 lid 5</i> Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	<i>Art 3.10 lid 1c</i> Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11) heeft betrekking op de intrinsieke waarde van natuur. Dit houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De zorg houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn of haar handelen of het nalaten daarvan nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt, dergelijke handelingen achterwege laat of maatregelen treft om de gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Ontheffing en vergunning

De initiatiefnemer blijft altijd verantwoordelijk voor (de gevolgen van) zijn/haar plan/project, maar van het verbod op schadelijke activiteiten ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken. De bevoegdheid hiervoor ligt bij de provincie of het ministerie van Economische Zaken. Een vergunning-/ontheffingaanvraag kan ook, via de gemeente, aanhaken bij de procedure van de omgevingsvergunning (Omgevingswet). Hierbij legt de gemeente de aanvraag voor aan de provincie. De provincie geeft vervolgens op grond van de inhoudelijke toetsing al dan niet een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) af.

Ontheffing soortenbescherming:

Van de verboden voor beschermde soorten kan met een ontheffing, vrijstelling, gedragscode of provinciale verordening worden afgeweken, mits aan 3 criteria wordt voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de activiteit mogelijk.
2. de ingreep doet geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de soort.
3. het project / plan heeft een in de wet genoemd algemeen belang.

Voor de overige nationaal beschermde soorten (§3.3) zijn in de wet meer wettelijke belangen opgenomen dan voor de soorten uit Vogel- en Habitatrichtlijn (§3.1 en §3.2), waaronder het algemene belang van 'ruimtelijke ontwikkelingen'.

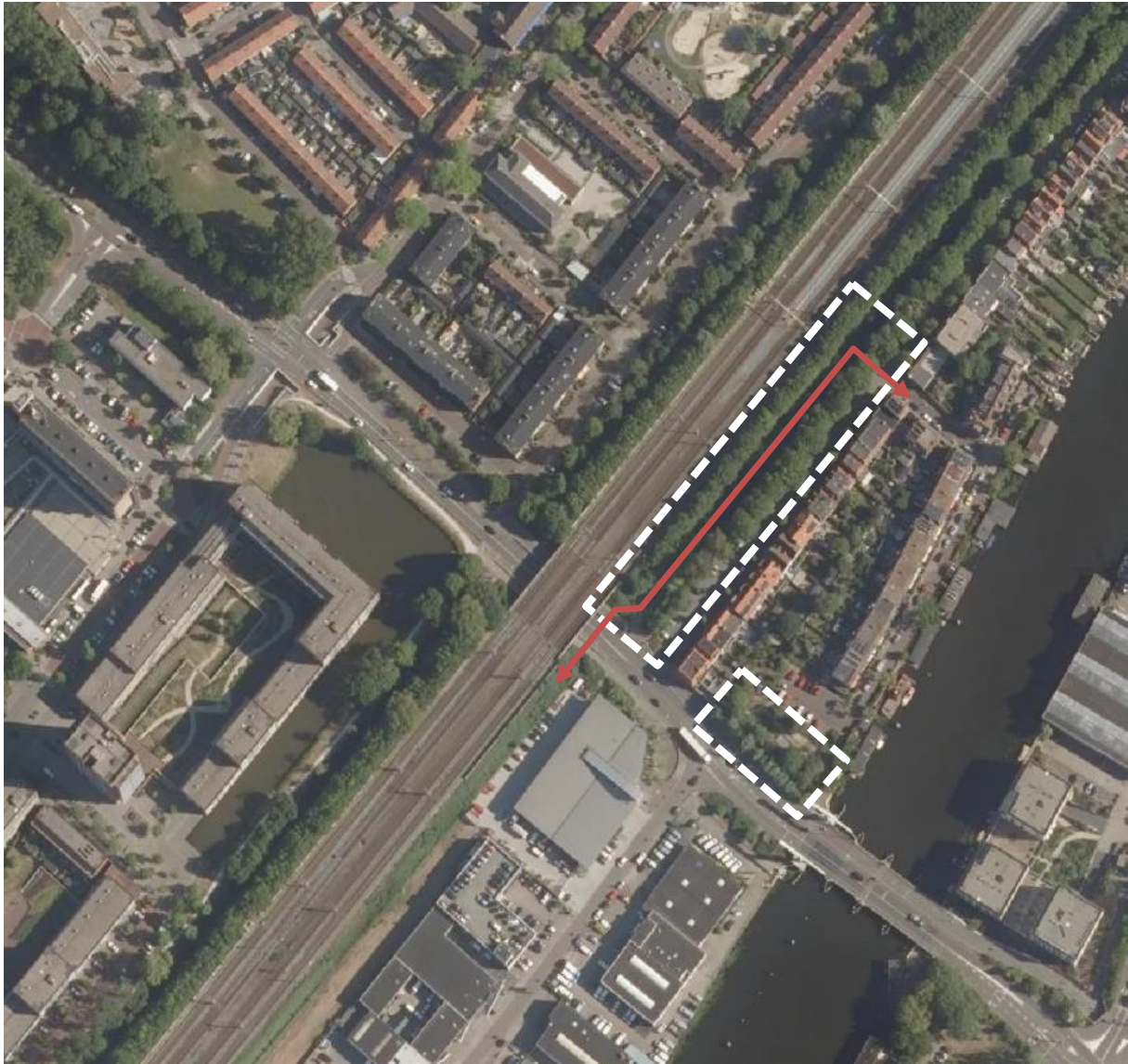
Vergunning gebiedsbescherming:

Van de verboden in beschermde natuurgebieden kan met een vergunning of provinciale verordening worden afgeweken, mits uit een '*passende beoordeling*' blijkt dat het plan / project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten, of als aan de ADC-criteria wordt voldaan:

- A: er zijn geen alternatieve oplossingen;
- D: het plan/project is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en
- C: de nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Bijlage 2: Ligging planlocatie & natuurgebieden

A: bestaande situatie en ligging in de omgeving

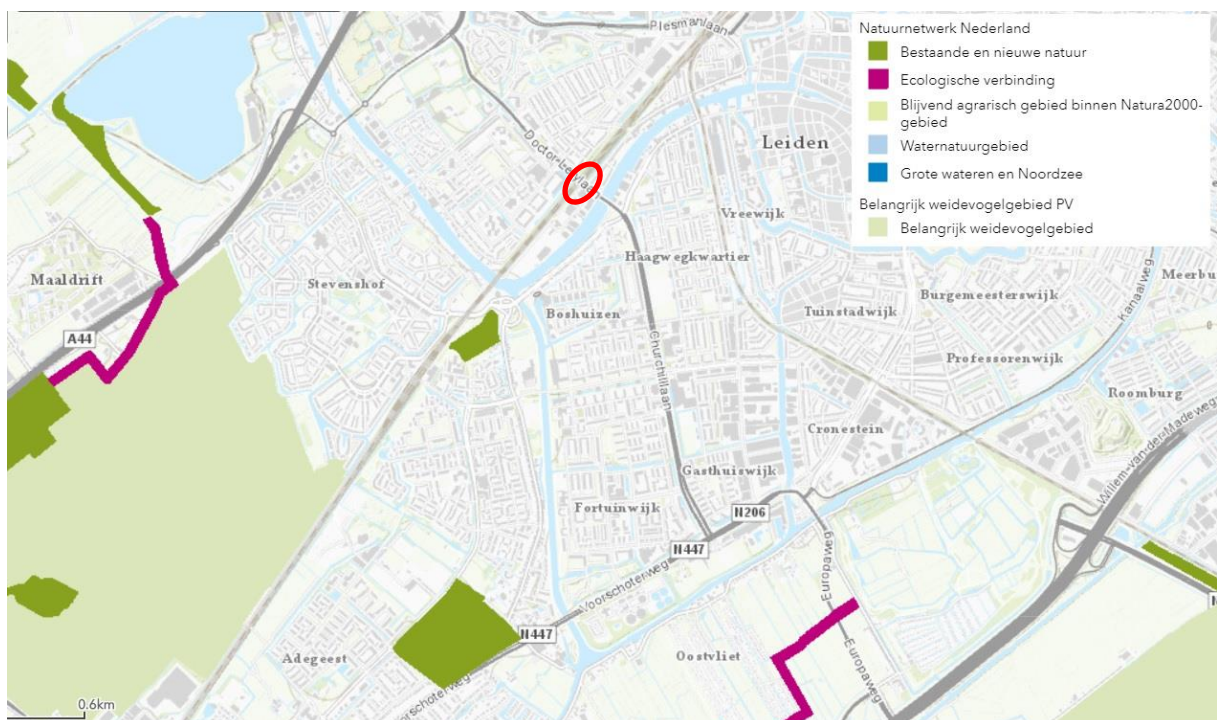

Planlocatie fietsverbinding (bron: Antheagroep, 2021)

C: beschermde natuurgebieden en NNN

N2000-gebieden; planlocatie *rode kader* (bron: www.ndff.nl).

NatuurNetwerk Nederland; planlocatie *rode kader* (bron: pzh.maps.arcgis.com)

Bijlage 3: gemelde kwetsbare en beschermde soorten (NDFF)

A: Wilde planten

<i>Soort</i>	<i>aantal meldingen</i>
Kartuizer anjer	22
Kluwenklokje	1
Muurbloem	2
Wolfskers	24

B: Kwetsbare vogelsoorten

Jaarrond beschermd nest

<i>Soort</i>	<i>aantal waarnemingen</i>
Boomvalk	59
Buizerd	321
Gierzwaluw	318
Grote Gele Kwikstaart	304
Havik	11
Huismus	1012
Ooievaar	179
Ransuil	7
Slechtvalk	644
Sperwer	218
Wespendief	5

Kwetsbaar

<i>Soort</i>	<i>aantal waarnemingen</i>
Koekoek	1
Nachtegaal	10

C: Grondgebonden zoogdieren

<i>Soort</i>	<i>aantal meldingen</i>
Bosmuis	2
Bunzing	4
Eekhoorn	1
Egel	104
Haas	13
Huisspitsmuis	5
Konijn	13
Ree	1
Rosse woelmuis	1
Vos	2

D: Vleermuizen

<i>Soort</i>	<i>aantal meldingen</i>
Gewone dwergvleermuis	449
Laatvlieger	10
Rosse vleermuis	9
Ruige dwergvleermuis	42
Watervleermuis	1

E: Amfibieën

<i>Soort</i>	<i>aantal meldingen</i>
Alpenwatersalamander	25
Bruine kikker	57
Gewone pad	49
Kleine watersalamander	29
Vroedmeesterpad	1

F: Ongewervelden

<i>Soort</i>	<i>aantal meldingen</i>
Grote vos	3
Platte schijfhoren	8